

Remissyttrande RISE: En reform for datadelning, SOU 2023:96

RISE är ett statligt ägt forskningsinstitut. Våra 2 800 medarbetare driver och stöder alla typer av innovationsprocesser och erbjuder expertis och ett 120-tal test- och demonstrationsmiljöer för framtidssäkra teknologier, produkter och tjänster. Inom en av RISE fem divisioner, divisionen Digitala system, arbetar drygt 450 medarbetare med elektronik, informations-och kommunikationsteknik samt mjukvaruutveckling, mobilitet, systemanalys och interaktionsdesign, cybersäkerhet och artificiell intelligens. RISE bedriver en rad forskningsprojekt i samverkan med offentliga aktörer kring öppna och delade data, samt kring skapande och främjande av interoperabilitet mellan den hårda och mjuka infrastruktur som skär på tvärs genom samhällen och landsgränser.

I beredningen av detta ärende har Claus Popp Larsen, Johan Linåker och Sachiko Muto deltagit.

Inledande kommentar

RISE välkomnar förslaget till lag om den offentliga förvaltningens interoperabilitet. Vi ser särskilt positivt på förslaget att införa föreskriftsrätt, vilket är avgörande både för att ge konkret stöd till den offentliga förvaltningen och för att minska osäkerhet, fragmentering och inläsningseffekter kring data och digitala lösningar. Dessutom ser vi det som en nödvändig åtgärd för att komma ikapp andra länder vi normalt jämför oss med. Det är också glädjande att kommuner, regioner, kommunalförbund och kommunala bolag omfattas av lagförslaget.

Utredningen har gjort ett gediget och metodiskt arbete som täcker många aspekter runt interoperabilitet presenterat på ett pedagogiskt sätt. Interoperabilitet i alla ordets betydelser är en förutsättning för skalbara och modulära lösningar samt för effektiv vidareanvändning av data vilket utredningen tydligt framhäver. Lagförslaget ger främst stöd till och tydlighet runt införandet av semantisk och teknisk interoperabilitet – vilket det finns stort behov av. Utredningen lyfter också juridisk och organisatorisk interoperabilitet och pekar på organisatoriska utmaningar i form av exempelvis bristande processer och bristande styrning inom organisationer.

Vi anser att de organisatoriska utmaningarna runt datadelning är betydligt större än de tekniska utmaningarna vilket delvis framgår av utredningen men inte tycks ha tillräckligt beaktats i förslaget som framställs. Särskilt inom kommunerna är dessa utmaningar påtagliga beroende på deras mer heterogena uppdrag jämfört med kommunala bolag, regioner och statliga myndigheter. Den genomgripande transformationen som behövs på tvärs av alla organisationer för att bygga gemensamma förmågor för att hantera data – förmågor som behövs *innan* man

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅS

Besöksadress
Isafjordsgatan 22
Våning 6, hiss B
164 40 Kista

Tfn / Fax / E-post
010-516 50 00
033-13 55 02
info@ri.se

Konfidentialitetsnivå
K2 - Intern

Detta dokument får endast återges i sin helhet, om inte RISE Research Institutes of Sweden AB i förväg skriftligen godkänt annat.

överhuvudtaget kan dela data – är alltså i sin natur mer komplex i kommunerna än i övrig offentlig förvaltning.

Utredningen argumenterar för att endast en mindre del av kommunernas kostnader för att införa interoperabilitetslösningar bör finansieras genom statliga bidrag, med motiveringen att ”de nya åligganden som införs för kommuner och regioner i allt väsentligt kommer vara hänförliga till teknisk utveckling”. Detta resonemang vore rimligt argument om införandet av interoperabilitetslösningar primärt var en teknisk utmaning. Dock anser vi att utredningen i för hög grad förbiser de grundläggande men omfattande organisatoriska utmaningarna kopplade till datahantering och interoperabilitet.

Det finns en risk att lagen, utan betydande satsningar på kompetensutveckling, särskilt inom kommunerna, vilket kommer att kräva finansiering i någon form, inte kommer att leverera de positiva effekter som förväntas enligt utredningen. Dessutom finns det en risk för att de digitalt mindre mogna kommunerna, ofta de mindre kommunerna, upplever den nya lagen som en ytterligare börda som de får svårt att hantera - vilket i sin tur kan leda till en ökad digital klyfta.

Vidare vore det av värde att få information angående hur förslaget förhåller sig till den nu antagna EU-förordningen om ett interoperabelt Europa. Det framgår att en del av bakgrunden till utredningen är att den svenska förvaltningen för närvarande inte har de förutsättningar som krävs för att uppfylla de kommande kraven på interoperabilitet. Även om utredningen togs fram innan den slutliga texten för EU-förordningen fastställdes, hade det ändå varit fördelaktigt att få reda på hur den är tänkt att samverka med utredningens förslag. Det är av stor betydelse att förstå hur förslaget kan hjälpa den svenska förvaltningen att leva upp till de konkreta kraven som EU-förordningen ställer, särskilt kraven på interoperabilitetsbedömningar och att interoperabilitetslösningar ska publiceras i en katalog och licensieras för vidareutnyttjande av den offentliga förvaltningen i andra EU-länder. Förslaget diskuterar upphandling och utveckling av nationella interoperabilitetslösningar, men nämner inte möjligheten att återanvända europeiska interoperabilitetslösningar. Det är av betydelse att lyfta fram denna möjlighet, särskilt med tanke på att utredningen visar att flera europeiska länder har kommit längre i arbetet med interoperabilitet inom den offentliga förvaltningen.

Specifika kommentarer avseende författningsförslag:

1.1 Förslag till lag (202X:000) om den offentliga förvaltningens interoperabilitet

1 § I denna lag finns bestämmelser om interoperabilitet vid datadelning. Lagen ska tillämpas av den offentliga förvaltningen vid datadelning. Med den offentliga förvaltningen avses i denna lag statliga myndigheter, kommuner, regioner, kommunalförbund och kommunala bolag. Med kommunala bolag avses sådana bolag som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

- **RISE tillstyrker förslag**

2 § Denna lag påverkar inte tillämpningen av bestämmelser i någon annan lag eller förordning som ger någon rätt att få tillgång till data, eller som begränsar en sådan rätt. Lagen påverkar inte heller tillämpningen av bestämmelser i någon annan lag eller förordning om skyddet av personuppgifter.

- **RISE tillstyrker förslag**

3 § I lagen avses med data: information i digitalt format oberoende av medium, datadelning: att tillhandahålla data eller ta del av data, Författningsförslag SOU 2023:96 32
interoperabilitet vid datadelning: förmågan att tillhandahålla eller ta del av data genom informationssystem som interagerar med varandra, interoperabilitetslösning: en återanvändbar resurs som avser rättsliga, organisatoriska, semantiska eller tekniska krav, såsom konceptuella ramverk, riktlinjer, referensarkitekturer, tekniska specifikationer, standarder, tjänster och applikationer, samt dokumenterade tekniska komponenter, såsom källkod, som syftar till att uppnå interoperabilitet vid datadelning, nationell interoperabilitetslösning: interoperabilitetslösning som är gemensam för den offentliga förvaltningen

- **RISE tillstyrker förslag**

4 § Den offentliga förvaltningen ska vid datadelning använda nationella interoperabilitetslösningar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §. Första stycket ska inte tillämpas för de data som omfattas av datadelningen om det är olämpligt med hänsyn till krav på informationssäkerhet eller krav på skydd av Sveriges säkerhet.

- **RISE avråder från den specifika formuleringen kring krav som begränsar datadelningen. Hänvisning till informationssäkerhet kan exempelvis tolkas brett och medföra att datadelning hämmas utan motiverad grund. RISE anser att begränsningar istället bör regleras genom föreskrifter direkt från regering eller DIGG (dvs. den myndighet utsedd med föreskriftsrätt). Sådana föreskrifter bör komma med riktlinjer som är utformade på ett tydligt sätt som möjliggör klar tolkning över vilka undantag som gäller. RISE föreslår vidare att DIGG får i uppdrag att utforma aktuella föreskrifter samt medföljande riktlinjer.**

5 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om nationella interoperabilitetslösningar.

- **RISE tillstyrker förslag**

1.2 Förslag till förordning (202X:000) om den offentliga förvaltningens interoperabilitet

1 § Denna förordning kompletterar lagen (202X:000) om den offentliga förvaltningens interoperabilitet.

- **RISE tillstyrker förslag**

2 § Termer och uttryck i denna förordning har samma betydelse som i lagen (202X:000) om den offentliga förvaltningens interoperabilitet.

- **RISE tillstyrker förslag**

3 § Myndigheten för digital förvaltning ska

1. ta fram nationella interoperabilitetslösningar i samarbete med offentlig förvaltning och andra aktörer, samt
2. analysera vilka nyttor och kostnader som användning av nationella interoperabilitetslösningar innebär för den offentliga förvaltningen.

- **RISE tillstyrker förslag med tillägget att det även bör ingå att ta fram föreskrifter och riktlinjer gällande begränsningar avseende datadelning. Se**

kommentar kring § 4 i Förslag till lag (202X:000) om den offentliga förvaltningens interoperabilitet.

- **RISE önskar även tillägg kring att DIGG utvecklar riktlinjer gällande hur interoperabilitetslösningar kan utvecklas och tillgängliggöras med särskilt avseende på externa aktörer och mellan landsgränser. Öppna standarder och öppen källkod bör lyftas särskilt som möjliga verktyg för att främja spridning av interoperabilitetslösningar.**
- **RISE önskar även tillägg kring att man i framtagandet av nationella interoperabilitetslösningar när det är relevant anpassar sig till de europeiska interoperabilitetslösningar som kommer växa fram de närmsta åren, bland annat inom diverse EU-datautrymmen.**

4 § Myndigheten för digital förvaltning får, efter att berörda aktörer getts tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om nationella interoperabilitetslösningar enligt 5 § lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet.

- **RISE tillstyrker förslag**

1.3 Förslag till förordning (202X:000) om ändring i förordningen (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning ska införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse Föreslagen lydelse 3 a § Myndigheten ska 1. stödja den offentliga förvaltningen i syfte att uppnå interoperabilitet, 2. beakta internationellt interoperabilitetsarbete, 3. vara behörig myndighet enligt artikel 17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr XXXX/ xxxx om åtgärder för en hög nivå av interoperabilitet inom den offentliga sektorn i hela unionen (akten om ett interoperabelt Europa), och 4. årligen rapportera till regeringen om hur den offentliga förvaltningens interoperabilitet utvecklas.

- **RISE tillstyrker förslag**